

บทที่ 10

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การสร้างทายาททางการเมืองของตระกูลนักการเมืองไทย เป็นการศึกษาระดับ การเมือง จำนวน 97 ตระกูล ซึ่งมีที่มา พื้นฐานอาชีพและสาเหตุ ในการเข้ามาสู่วงการเมืองที่แตก ต่างกัน รวมทั้ง ระดับความสัมพันธ์ของบุคคลในตระกูลที่เข้ามาสู่วงการเมืองก็แตกต่างกัน และมี บางตระกูลที่มีความเชื่อมโยงสืบทอดอำนาจมาตั้งแต่รุ่นปู่ มายังรุ่นพ่อไปยังรุ่นลูก และต่อเนื่อง มายังรุ่นหลานในปัจจุบัน วิธีการเข้าอำนาจทางการเมือง รวมทั้ง การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยง ระหว่างการเมืองระดับท้องถิ่น ไปจนถึงการเมืองในระดับชาติ

จากการศึกษาวิเคราะห์ตระกูลการเมืองไทยทั้ง 97 ตระกูล จากภาคต่างๆ จะพบ ว่า แต่ละตระกูล มีสาเหตุในการสร้างทายาททางการเมืองที่แตกต่างกัน โดยการวิเคราะห์ได้แยก ตามภาคต่างๆ ทั้งจำนวนตระกูลการเมืองไทย ความสัมพันธ์ในการสืบทอดทายาทแตกต่างกัน จากบิดามารังบุตร ทั้งบุตรชายและบุตรสาว จากที่มายังน้อง ความสัมพันธ์สืบทอดจากสามีมายัง ภรรยา จากอามาสู่หลาน และในเครือญาติ สาเหตุในการสร้างทายาททางการเมืองเพื่อสานต่อ อุดมการณ์ทางการเมือง หรือขยายฐานทางการเมืองและธุรกิจ วิธีการสานต่อทายาททางการเมือง ด้วยการลงสมัครรับเลือกตั้งคู่กัน หรือ บิดาเลิกเล่นการเมืองและบุตรเข้ามาลงสมัครรับเลือกตั้งต่อ

นอกจากนี้ ยังศึกษาวิเคราะห์ถึงวิธีการเข้าสู่วงการเมือง ด้วยการลงสมัครรับเลือก ตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลย หรือว่าลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ทั้งสมาชิกสภา จังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล เพื่อสร้างฐานคะแนนเสียงในพื้นที่ และสร้างความรู้จักรให้กับ ประชาชน กระบวนการตัดสินใจเข้าสู่การเมือง โดยบิดาเป็นผู้สนับสนุนวางแผนให้ เป็นความยิน ยอมพร้อมใจ หรือ ถูกบังคับให้เข้ามาสานต่อทางการเมือง การสร้างฐานคะแนนเสียง ด้วยการลง สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดเดียวกัน หรือ ต่างคนต่างลงคนละจังหวัด การสร้างเครือข่ายทาง การเมือง ว่า เป็นครอบครัวการเมืองระดับชาติ หรือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงอย่างเดียว หรือ ยังขยายอิทธิพลครอบคลุมถึงการเมืองระดับท้องถิ่นด้วย

รวมทั้ง ศึกษาวិเคราะห์ถึงระยะเวลาที่ตระกูลการเมืองต่างๆ เคลื่อนไหวในวงการเมืองมากน้อยเพียงใด ความมั่นคงในการสานต่อทางการเมืองว่าถ่ายทอดไปยังเครือญาติตระกูลเดียวกัน หรือ ถ่ายทอดไปยังตระกูลอื่นและมีการแต่งงานระหว่างตระกูล พื้นฐานอาชีพของตระกูลการเมืองต่างๆ และความมั่นคงในการสานต่ออำนาจทางการเมืองว่า อยู่ในวงการเมืองต่อเนื่อง หรือ สานต่อเพียง 1-2 สมัยเท่านั้น ทั้งนี้ความแตกต่างกัน ของตระกูลการเมืองต่างๆ ขึ้นกับเงื่อนไขความจำเป็น และความพร้อมของแต่ละตระกูล

จากการศึกษาพบว่า ตระกูลการเมืองไทย จำนวน 97 ตระกูล ส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด จำนวน 31 ตระกูล รองลงมาคือ ภาคกลาง 21 ตระกูล ภาคเหนือ 20 ตระกูล กรุงเทพมหานคร 17 ตระกูล ในขณะที่ภาคใต้ มีจำนวนตระกูลการเมืองน้อยที่สุด 8 ตระกูล ทั้งนี้ เนื่องจาก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด ดังนั้น การสานต่อทายาททางการเมืองจึงมีจำนวนสูง ในขณะที่ภาคใต้ มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรน้อยที่สุด การสานต่อทางการเมืองจึงค่อนข้างน้อย

ในขณะที่การศึกษาถึงความสัมพันธ์ในการสืบทอดทายาททางการเมือง พบว่าการสานต่อในลักษณะจากบิดามารังบุตรมากที่สุด จำนวน 58 ตระกูล โดยเป็นการสืบทอดจากบิดามารังบุตรชาย จำนวน 50 ตระกูล และเป็นการสืบทอดจากบิดามารังบุตรสาว 8 ตระกูล ในขณะที่การสืบทอดจากพี่มายังน้อง มีจำนวน 30 ตระกูล จากสามีมายังภรรยา จำนวน 10 ตระกูล และการสืบทอดในเครือญาติ จากอามายังหลาน จำนวน 9 ตระกูล ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างพี่ชายกับน้องสะใภ้ มีจำนวน 1 ตระกูล ซึ่งลักษณะดังกล่าว จะพบว่า การสานต่อทางการเมืองส่วนใหญ่มักนิยมให้บุตรชายเป็นผู้สานต่อทางการเมือง เนื่องจากการสืบทอดสกุล หรือนามสกุลของนักการเมืองในดำรงอยู่ต่อไป ขณะที่ตระกูลการเมืองที่ให้บุตรสาวเป็นผู้สานต่อทางการเมือง ส่วนใหญ่เกิดขึ้น เนื่องจากตระกูลนั้นๆ ไม่มีทายาทที่เป็นบุตรชาย หรือ บุตรชายที่เตรียมสำหรับเป็นทายาททางการเมืองยังไม่มีความพร้อม จึงให้บุตรสาวเป็นผู้สานต่อไปก่อนในระยะเริ่มแรก และหากบุคคลที่เป็นทายาททางการเมือง หรือ บุตรชาย มีความพร้อมจึงมาสานต่อทางการเมืองต่อไป นอกจากนี้ การสานต่อในลักษณะจากพี่ชายมายังน้องชาย ส่วนใหญ่เกิดขึ้น เนื่องจากตระกูลนั้นๆ ยังไม่มีทายาททางการเมือง หรือ ทายาทในตระกูลยังมีอายุไม่มากพอที่จะสานต่อทางการเมืองได้ แต่ความต้องการที่จะขยายอิทธิพลทางการเมืองของตระกูล ทำให้ต้องนำบุคคลใกล้ชิดในตระกูล คือ น้องชาย หรือ น้องสาว มาสานต่อเป็นทายาททางการเมืองต่อไป

สำหรับ สาเหตุในการสร้างทายาททางการเมืองของตระกูลการเมือง มีสาเหตุจาก ความต้องการในการสานต่ออุดมการณ์ทางการเมือง หรือ สานต่อสิ่งที่เคยทำมาแล้วยังไม่สำเร็จ และบุคคลที่เป็นทายาทต้องการเข้ามาทำงานต่อ มีจำนวนมากที่สุด 50 ตระกูล นอกจากนี้ ยังเป็น ขยายฐานเสียงทางการเมืองและด้านธุรกิจ จำนวน 46 ตระกูล และมีเพียงตระกูลเดียวที่เป็นการ แต่งงานระหว่างการค้ารงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เหตุผลดังกล่าว เป็นลักษณะการ สานต่อที่เกิดขึ้น เนื่องจากความใกล้ชิด และเห็นความเคลื่อนไหวทางการเมืองมาอย่างต่อเนื่อง และเมื่อมีโอกาสก็จะเข้ามาทำงานในแบบอย่างที่เคยได้เห็น หรือ ได้มีโอกาสสัมผัส เป็นพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงในกระบวนการกลุ่มเกลตาทางการเมือง

ส่วนวิธีการสานต่อทายาททางการเมือง วิธีที่ตระกูลการเมืองนิยมใช้ในการสาน ต่อทายาททางการเมือง คือ การลงสมัครรับเลือกตั้งคู่กัน ระหว่างบุคคลที่เป็นนักการเมือง กับ บุคคลที่เป็นทายาททางการเมือง เพื่อปูฐานคะแนนเสียง และสร้างความรู้จักคุ้นเคยกับประชาชน ในพื้นที่ รวมทั้งเป็นความมุ่งหวังที่จะใช้ฐานคะแนนเสียงของตนเอง ดึงให้บุคคลที่เป็นทายาททาง การเมืองประสบความสำเร็จได้รับเลือกตั้งด้วย มีจำนวน 32 ตระกูล ในขณะที่ ตระกูลการเมืองที่ บิดาเลิกเล่นการเมืองและบุตรชายหรือบุตรสาว ลงสมัครรับเลือกตั้งแทน มีจำนวน 18 ตระกูล ตระกูลการเมืองที่บิดาถึงแก่กรรม และบุตรลงสมัครรับเลือกตั้งต่อ จำนวน 13 ตระกูล การที่พี่เล็ก สมัครและน้องมาสานต่อ จำนวน 3 ตระกูล มารดาเลิกเล่นการเมืองและให้บุตรชายลงสมัครแทน 1 ตระกูล พี่เลิกเล่นการเมืองและให้น้องลงสมัครรับเลือกตั้งแทน 2 ตระกูล สามีถึงแก่กรรมและให้ ภรรยาลงสมัครรับเลือกตั้งแทน 1 ตระกูล และการที่สามียุติบทบาททางการเมืองและให้ภรรยา ลงสมัครรับเลือกตั้งแทน จำนวน 1 ตระกูล ขณะเดียวกัน ปรากฏว่า มีทายาททางการเมืองที่ต่างคน ต่างสมัคร คนละเขตเลือกตั้ง มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 36 ตระกูล ทั้งนี้ส่วนหนึ่ง เกิดจากการ ขยายฐานคะแนนเสียงในตระกูลให้ครอบคลุมทั้งพื้นที่ หรือ จังหวัดที่ตระกูลดังกล่าวมีภูมิลำเนาอยู่

ขณะที่ กระบวนการเข้าสู่การเมืองของตระกูลการเมือง ส่วนใหญ่จะลงสมัคร รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลย โดยไม่ผ่านการเมืองในระดับท้องถิ่นมาก่อน จำนวน 78 ตระกูล และ ผ่านการลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นเพื่อสร้างความรู้จักคุ้นเคยให้กับ ประชาชนในพื้นที่มาก่อน จำนวน 19 ตระกูล แยกเป็น การเป็นสมาชิกสภาจังหวัดมาก่อน จำนวน 13 ตระกูล และเป็นสมาชิกสภาเทศบาลมาก่อน จำนวน 6 ตระกูล ทั้งนี้เนื่องจากตระกูลการเมือง ต่างๆ มีความเชื่อมั่นในฐานคะแนนเสียง รวมทั้งชื่อเสียงของตนเองว่า จะสามารถดึงบุคคลที่เป็น

ทายาททางการเมืองให้เข้าสู่วงการเมืองได้ โดยไม่ต้องผ่านการเมืองระดับท้องถิ่นมาก่อนเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับประชาชนในพื้นที่ และสามารถประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งได้

การศึกษาถึง กระบวนการตัดสินใจเข้าสู่การเมืองของทายาททางการเมือง พบว่าการตัดสินใจยินยอมพร้อมใจที่จะเข้าสู่การเมืองของทายาททางการเมือง มีจำนวนมากที่สุด 54 ตระกูล ขณะที่ ทายาททางการเมืองตัดสินใจเข้าสู่การเมือง เนื่องจากบิดาสันับสนุนและวางแผนเตรียมพร้อมไว้ให้ มีจำนวน 28 ตระกูล พี่ชายวางแผนและสนับสนุนให้น้องชายเข้าสู่การเมือง มีจำนวน 9 ตระกูล ถูกบังคับโดยที่บุคคลที่เป็นทายาททางการเมืองไม่ยินยอมพร้อมใจ มีจำนวน 3 ตระกูล การที่บิดาสั่งเสียก่อนเสียชีวิตให้สืบทอดเป็นทายาททางการเมืองต่อไป จำนวน 2 ตระกูล รวมทั้ง การที่บิดาไม่ยินยอม แต่บุคคลที่เป็นทายาทตัดสินใจเข้าสู่การเมืองเอง 1 ตระกูล การตัดสินใจเข้าสู่การเมืองของทายาททางการเมือง ส่วนใหญ่เป็นไปด้วยความสมัครใจ เนื่องจากมีความสนใจทางการเมือง จากการเห็นประสบการณ์ทางการเมือง และความต้องการเข้ามาสานต่อ มีจำนวนมากที่สุด ในขณะที่บางตระกูล ทายาทไม่ยินยอมพร้อมใจ เนื่องจากไม่มีความสนใจทางการเมือง แต่ถูกบังคับให้ต้องสานต่อทายาททางการเมือง เช่นเดียวกับบางตระกูลที่บิดาไม่ต้องการให้บุตรเข้ามาสานต่อ เนื่องจากไม่ต้องการให้มีความลำบากเหมือนประสบการณ์ที่เคยได้รับ แต่ทายาทมีความสนใจทางการเมืองจึงเข้ามาสานต่อทางการเมืองเอง

การสร้างฐานคะแนนเสียงของตระกูลการเมือง ส่วนใหญ่เป็นการลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดเดียวกันมากที่สุด 76 ตระกูล โดยเป็นการลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งเดียวกัน 56 ตระกูล และลงสมัครรับเลือกตั้งคนละเขตเลือกตั้ง แต่จังหวัดเดียวกัน 20 ตระกูล ขณะที่ มีตระกูลการเมืองลงสมัครรับเลือกตั้งคนละจังหวัด มีจำนวน 21 ตระกูล ทั้งนี้การสานต่อโดยการลงสมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดเดียวกันและเขตเลือกตั้งเดียวกัน เนื่องจากตระกูลดังกล่าว มีฐานคะแนนเสียงอยู่ในพื้นที่ ประชาชนมีความรู้จักคุ้นเคยอยู่แล้ว ทำให้ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งไม่ยากนัก ขณะที่การลงสมัครรับเลือกตั้งคนละจังหวัด ส่วนหนึ่งเกิดจากความต้องการขยายอิทธิพลทางการเมือง ขณะที่บางส่วนเกิดจากการย้ายถิ่นฐานของสมาชิกในครอบครัว แต่ยังคงมีความสนใจในกิจกรรมทางการเมือง และเมื่อมีโอกาสก็จะเข้ามาดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเช่นเดียวกับที่บุคคลในครอบครัว หรือ ตระกูลเคยอยู่ในวงการเมืองมาก่อน

กระบวนการสร้างครอบครัวให้เป็นตระกูลการเมืองระดับชาติ คือ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงอย่างเดียว มีจำนวนมากที่สุด 71 ตระกูล ขณะที่ อีก 26 ตระกูล ได้มีการสร้างเครือข่ายทางการเมืองในระดับท้องถิ่น คือ มีทั้งสมาชิกสภาจังหวัด หรือ สมาชิกสภาเทศบาล เพื่อเป็นการขยายเครือข่ายในระดับท้องถิ่น และเป็นฐานคะแนนเสียงในพื้นที่

ขณะที่ช่วงระยะเวลาในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ตระกูลการเมืองไทย เคลื่อนไหวในช่วงระยะเวลา 20-30 ปี มีจำนวนมากที่สุด 33 ตระกูล เนื่องจากตระกูลการเมืองส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นภายหลังจากการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2518 เป็นต้นมา ขณะที่มิตระกูลที่เคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงระยะเวลา 10-20 ปี มากรองลงมา คือ จำนวน 22 ตระกูล ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในช่วงการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526-2529 แสดงว่า แนวโน้มในการสร้างทายาททางการเมืองของตระกูลการเมือง ในช่วงระยะเวลาหลังๆเริ่มมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ขณะที่มิตระกูลการเมืองที่เคลื่อนไหวทางการเมืองระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 15 ตระกูล , ระหว่าง 1-10 ปี จำนวน 9 ตระกูล , เคลื่อนไหวระหว่าง 40-50 ปี จำนวน 7 ตระกูล , 50-60 ปี จำนวน 6 ตระกูล และเคลื่อนไหวทางการเมือง 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นช่วงเริ่มแรกของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย และเริ่มมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจาก การเลือกตั้ง และยังคงดำรงอยู่ถึงปัจจุบัน มีจำนวน 5 ตระกูล

ส่วน ความสัมพันธ์ในการสืบทอดทายาททางการเมือง ส่วนใหญ่เป็นการสืบทอดภายในเครือข่ายตระกูลเดียวกันมากที่สุด จำนวน 93 ตระกูล โดยมีการแต่งงานกันระหว่างตระกูล 2 ตระกูล และ การถ่ายทอดไปยังตระกูลอื่น จำนวน 2 ตระกูล เนื่องจากตระกูลการเมืองเดิม ยุติบทบาททางการเมืองและให้ตระกูลที่เป็นเครือญาติกัน สานต่อทางการเมืองต่อไป

สำหรับ พื้นฐานอาชีพของทายาททางการเมืองก่อนเข้าสู่วงการเมือง จากการศึกษพบว่า พื้นฐานอาชีพของทายาททางการเมืองที่เข้ามาสู่วงการเมือง เป็นนักธุรกิจ มีจำนวนมากที่สุด 60 ตระกูล รองลงมา ได้แก่ อาชีพรับราชการ 28 ตระกูล ทนายความ 7 ตระกูล และสื่อมวลชน 2 ตระกูล ซึ่งแสดงว่า แนวโน้มการที่นักธุรกิจจะเข้ามาสู่วงการเมืองจะเพิ่มมากขึ้น เพราะเป็นการรักษาและขยายฐานทางธุรกิจของตระกูลวิธีหนึ่ง

สำหรับ ความมั่นคงในการสานต่อทายาททางการเมือง จากการศึกษพบว่า ความมั่นคงในการสานต่อทายาททางการเมือง โดยอยู่ในวงการเมืองอย่างต่อเนื่องมากที่สุด จำนวน 57 ตระกูล คือ จะมีบุคคลในตระกูลที่เป็นทายาททางการเมืองมาสานต่อทางการเมือง

ตลอดอย่างต่อเนื่อง ขณะที่การสานต่อทางการเมืองเพียง 1-2 สมัย และยุติบทบาทไป เนื่องจากไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง จำนวน 22 ตระกูล และ ตระกูลการเมืองที่อยู่ในวงการเมือง ระยะเวลาแล้วยุติบทบาทไป และทยายทกลับมาสานต่อทางการเมืองใหม่ จำนวน 18 ตระกูล ส่วนใหญ่เกิดขึ้นเนื่องจาก บุคคลที่เป็นทายาททางการเมืองยังไม่มีความพร้อมที่จะเข้าสู่วงการเมืองใน ระยะเวลาเริ่มต้น จึงทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องระยะเวลาหนึ่ง และเมื่อทายาททางการเมือง มีความพร้อมจึงเข้าสู่วงการเมืองต่อไป

ขณะที่การศึกษาถึงตระกูลการเมืองไทย 5 ตระกูล ที่ได้นำมาศึกษาวิเคราะห์ถึง พื้นฐานทางการเมือง การเข้าสู่การเมือง ความสัมพันธ์ในการสืบทอดทายาททางการเมือง สาเหตุและวิธีการสร้างทายาททางการเมือง การสร้างเครือข่ายทางการเมือง และความมั่นคงในการสานต่ออำนาจทางการเมือง ได้แก่ ตระกูล "ทองสวัสดิ์" จังหวัดลำปาง , ตระกูล "ลิ้มปะพันธุ์" จังหวัดสุโขทัย , ตระกูล "อังกินันท์" จังหวัดเพชรบุรี , ตระกูล "มาศดิตถ์" จังหวัดนครศรีธรรมราช และ ตระกูล "จรีมาศ" จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า พื้นฐานทางการเมืองของแต่ละตระกูลมีความแตกต่างกัน ทั้งสาเหตุและกระบวนการสร้างทายาททางการเมือง รวมทั้งวิธีการสานต่อทางการเมืองที่แตกต่างกัน

สาเหตุในการสร้างทายาททางการเมืองของ 5 ตระกูลการเมือง มีความแตกต่างกัน ในเหตุผลและเงื่อนไขของแต่ละตระกูล แต่เหตุผลสำคัญประการหนึ่ง คือ ความผูกพันกับประชาชนในพื้นที่ที่ตระกูลนั้น มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองมาเป็นเวลานาน และต้องทายาท มาสานต่อทางการเมือง เช่น ตระกูล "ทองสวัสดิ์" นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 18 สมัย ยุติบทบาททางการเมือง และได้ให้บุตรสาว คือ ดร.ธารทอง ทองสวัสดิ์ มาสานต่อทางการเมืองแทน ส่วน ตระกูล "มาศดิตถ์" นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ บิดา ป่วยไม่สามารถเล่นการเมืองต่อไปได้ จึงให้ บุตรสาว คือ คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ สานต่อทางการเมืองแทน ขณะที่ ตระกูล "ลิ้มปะพันธุ์" การสานต่อทางการเมืองของนายประพาส ลิ้มปะพันธุ์ บุตรชายนายเพ็ง ลิ้มปะพันธุ์ เป็นลักษณะการบังคับให้สานต่อทางการเมือง ส่วน ตระกูล "อังกินันท์" การสานต่อ ค่อนข้างจะเป็นในลักษณะอัตโนมัติ จากรุ่นปู่ มาถึงรุ่นพ่อ รุ่นลูก และต่อเนื่องไปยังรุ่นหลาน และสำหรับ ตระกูล "จรีมาศ" มีการสานต่ออย่างต่อเนื่องมาจากรุ่นลุง คือ นายสมพร จรีมาศ มาถึงหลาน คือ นายอนุรักษ์ จรีมาศ ซึ่งการเคลื่อนไหวของตระกูลจรีมาศ มีทั้งในการเมืองระดับท้องถิ่น และระดับชาติ อย่างไรก็ตาม การเข้าสู่การเมืองของ 5 ตระกูลการเมืองนี้ เป็นการสานต่อและยังเคลื่อนไหวอยู่ในวงการเมืองจนถึงปัจจุบัน

สำหรับ กระบวนการกล่อมเกลாத่างการเมือง ความสนใจทางการเมืองของ 5 ตระกูลการเมือง เกิดจากการเรียนรู้และได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง ทั้งทัศนคติ ค่านิยมและความเชื่อ ความรู้สึกสำนึกของบุคคลที่มีต่อการเมือง โดยอาศัยสื่อกลาง คือ บุคคลในครอบครัว เป็นการเรียนรู้ทางการเมืองโดยตรง โดยดร.ธารทอง ทองสวัสดิ์ ทายาททางการเมืองของตระกูล "ทองสวัสดิ์" ได้รับอิทธิพลมาจากนายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์ บิดา ในขณะที่นายสุรเชษฐ์ มาศดิตถ์ บุตรชายของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ระบุว่า ได้รับการซึมซับทางการเมือง และความสนใจทางการเมืองโดยตรงจากบิดา ทั้งประสบการณ์ในการช่วยหาเสียงและรับรู้ประสบการณ์ทางการเมืองจากบิดา ขณะที่นายประพาส ลิ้มปะพันธ์ุ ทายาททางการเมืองของตระกูล "ลิ้มปะพันธ์ุ" ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ตรงในครอบครัว ส่วน นายยุทธ อังกินันท์ ทายาททางการเมืองของตระกูล "อังกินันท์" ได้รับอิทธิพลทางการเมืองของครอบครัว จนระบุว่า การเมืองอยู่ในสายเลือดสำหรับ ตระกูล "จรีมาศ" นายอนุรักษ์ จรีมาศ ทายาททางการเมืองของตระกูล ได้รับอิทธิพลทางการเมืองจากความผูกพันของบุคคลในครอบครัว

ส่วนแรงจูงใจที่ทำให้มนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมือง มาจากความต้องในสิ่งสำคัญ คือ การเพิ่มความอยู่ดีกินดีทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยใช้กลไกทางการเมืองต้องการมีอำนาจเหนือบุคคลอื่น โดยผ่านช่องทางทางการเมือง และมนุษย์หาทางรักษาไว้ซึ่งความภูมิใจในตัวเอง และพยายามปรับปรุงให้มีมากขึ้น ทั้งความต้องการด้านสถานภาพ ชื่อเสียง และความเคารพ โดยผ่านกิจกรรมทางการเมือง ตระกูลการเมืองทั้ง 5 ตระกูล เข้าสู่วงการเมือง โดยมีแรงจูงใจที่แตกต่างกัน แรงจูงใจของ ดร.ธารทอง ทองสวัสดิ์ ทายาททางการเมืองของตระกูล "ทองสวัสดิ์" ในการเข้าสู่วงการเมือง เนื่องจากต้องการสานต่อกิจกรรมทางการเมืองที่บิดา คือ นายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์ เคยทำไว้ ส่วนนายสุรเชษฐ์ มาศดิตถ์ ทายาททางการเมืองของตระกูล "มาศดิตถ์" ต้องการเป็นนักการเมืองที่ดีเช่นเดียวกับนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ บิดา ขณะที่ นายประพาส ลิ้มปะพันธ์ุ ระบุว่า แรงจูงใจที่ทำให้บิดา คือ นายเพ่ง ลิ้มปะพันธ์ุ ต้องการให้นุตรชายเข้าสู่วงการเมือง คือ ให้สืบทอดต่อเจตนาปรารถนาในการทำงานการเมือง รวมทั้งการรักษาชื่อเสียงเกียรติยศของตระกูล เช่นเดียวกับ แรงจูงใจที่ทำให้นายยุทธ อังกินันท์ เข้าสู่วงการเมือง เพื่อต้องการพิสูจน์ถึงการยอมรับจากประชาชน และต้องการเกียรติประวัติแก่วงศ์ตระกูล ส่วนนายอนุรักษ์ จรีมาศ เข้าสู่วงการเมือง เนื่องจากความต้องการของครอบครัวที่ให้เข้ามาสานต่อกิจกรรมทางการเมืองของตระกูล

กระบวนการสานต่อทายาททางการเมืองของ 5 ตระกูลการเมือง ส่วนใหญ่ตระกูลการเมืองจะมีฐานการเมืองในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นฐานคะแนนเสียงสำคัญให้ตระกูล แต่ ตระกูล "ทองสวัสดิ์" ดร.ธารทอง ทองสวัสดิ์ ทายาทของนายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ ไม่มีฐานการเมืองในระดับท้องถิ่นรองรับ โดยบุคคลที่เข้าสู่การเมืองเพียงนายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ ในระดับชาติเท่านั้น ขณะที่ การสานต่อทางการเมืองของตระกูล "มาศดิตถ์" จากนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ซึ่งเคยผ่านการเมืองในระดับท้องถิ่น ก่อนจะเข้าสู่การเมืองระดับชาติ มาyingบุตรสาว คือ คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ ไม่ได้ผ่านการเมืองระดับท้องถิ่นมาก่อน แต่ขณะที่คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ อยู่ในการเมืองระดับชาติ นายสุรเชษฐ์ มาศดิตถ์ พี่ชาย คุณหญิงสุพัตรา ได้เล่นการเมืองในระดับท้องถิ่น เป็นสมาชิกสภาจังหวัด ก่อนที่จะก้าวมาสู่การเมืองระดับชาติพร้อมกัน

ส่วนตระกูลการเมืองอีก 3 ตระกูล ต่างมีฐานการเมืองระดับท้องถิ่นที่ค่อนข้างเข้มแข็ง โดยตระกูล "ลิ้มปะพันธ์ุ" จังหวัดสุโขทัย คุมการเมืองในระดับท้องถิ่นมานานกว่า คือ เป็นนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองสวรรคโลก นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี เป็นประธานสภาจังหวัดสุโขทัย นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้มีบุคคลในตระกูลที่เข้าสู่การเมืองระดับต่างๆ จำนวน 8 คน

ส่วน ตระกูล "จรีมาศ" จังหวัดร้อยเอ็ด ก็คุมการเมืองในระดับท้องถิ่นเช่นกัน นานกว่า 40 ปี ทั้งเป็นนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ประธานสภาเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ประธานสภาจังหวัด และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีบุคคลในตระกูลเข้าสู่การเมืองระดับต่างๆ จำนวน 10 คน เช่นเดียวกับ ตระกูล "อังกินันท์" ที่คุมฐานการเมืองในระดับท้องถิ่นมากกว่า 60 ปี เป็นนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเพชรบุรี สมาชิกสภาจังหวัด และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีบุคคลในตระกูลเข้าสู่การเมือง จำนวน 9 คน โดยบุคคลที่เข้าสู่การเมืองระดับชาติของตระกูล "อังกินันท์" ล้วนต้องผ่านการเมืองในระดับท้องถิ่นมาก่อน เพื่อสร้างความคุ้นเคยและให้ชาวบ้านในพื้นที่รู้จัก ก่อนที่ก้าวไปสู่การเมืองระดับชาติ ขณะที่บุคคลที่เป็นทายาททางการเมืองของตระกูล "ลิ้มปะพันธ์ุ" และ ตระกูล "จรีมาศ" ไม่ได้ผ่านการเมืองในระดับท้องถิ่นมาก่อน

เป็นที่น่าสังเกตว่า ตระกูลการเมืองทั้ง 5 ตระกูลต่างมีฐานคะแนนเสียงในระดับท้องถิ่นที่ค่อนข้างเข้มแข็ง โดยเฉพาะตระกูลการเมืองที่ยาวนาน เช่น ตระกูล "ลิ้มปะพันธ์ุ" จังหวัดสุโขทัย แลละตระกูล "อังกินันท์" จังหวัดเพชรบุรี ที่มีการวางรากฐานคะแนนเสียงและการเมืองในระดับท้องถิ่นทุกระดับและรักษารากฐานนี้ไว้อย่างต่อเนื่องตลอดมา และเมื่อฐานรากการเมืองในระดับ

ท้องถิ่นที่มั่นคงแล้ว ทำให้การรักษาฐานในระดับการเมืองระดับชาติ ค่อนข้างเป็นไปได้ด้วยความมั่นคงและต่อเนื่องได้ไม่ยากนัก และการเมืองในระดับชาติยังได้เอื้อประโยชน์มายังการเมืองในระดับท้องถิ่นได้ ทั้งการสนับสนุนในแง่การจัดสรรงบประมาณการบริหารราชการแผ่นดิน งบประมาณการพัฒนาท้องถิ่นที่จัดสรรโดยการเมืองระดับชาติ จะถูกส่งต่อมายังการเมืองระดับท้องถิ่นได้ง่าย ทำให้ท้องถิ่นมีงบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อท้องถิ่นมีการพัฒนา มีผลงานที่เห็นได้เด่นชัด ก็ส่งผลสะท้อนกลับไปยังการเมืองระดับชาติ ทำให้การรักษาฐานคะแนนเสียงและความมั่นคงในท้องถิ่นเป็นไปได้ด้วยความมั่นคง เช่นเดียวกับ ตระกูล "ลิมปะพันธ์" ที่ครอบครองการเมืองทุกระดับในจังหวัดสุโขทัย มาต่อเนื่องยาวนาน นายประพาส ลิมปะพันธ์ เป็นตัวแทนของตระกูลในการเมืองระดับชาติ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของจังหวัดสุโขทัย มีส่วนอย่างมากในการจัดสรรงบประมาณเข้าพัฒนาพื้นที่ในจังหวัด เมื่อนายประพาส ยุติบทบาททางการเมือง ทำให้ตระกูล "ลิมปะพันธ์" ขาดตัวเชื่อมระหว่างการเมืองในระดับชาติ กับการเมืองในระดับท้องถิ่นไป

การมีตัวแทนของตระกูลอยู่ในการเมืองทุกระดับ เช่น ตระกูล "ลิมปะพันธ์" กับตระกูล "อังกินันท์" ซึ่งอยู่ในวงการเมืองอย่างต่อเนื่องมีส่วนเอื้อให้กับฐานรากที่มั่นคงของตระกูลเป็นอย่างดี ตรงกันข้ามกับตระกูล "ทองสวัสดิ์" ที่แม้จะอยู่ในวงการเมืองต่อเนื่องมากกว่า 60 ปี แต่ก็มีเพียงนายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ คนเดียวเท่านั้น ที่เข้าสู่วงการเมือง การได้รับเลือกตั้งไม่มีฐานคะแนนของบุคคลในตระกูลที่อยู่ในการเมืองระดับท้องถิ่นเข้าช่วยเหลือ เป็นความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนายบุญเท่ง เป็นคนศรัทธาที่มีต่อบุคคล เมื่อนายบุญเท่ง ยุติบทบาททางการเมืองไป ทายาททางการเมืองของตระกูล คือ ดร.ธารทอง ทองสวัสดิ์ ได้มาสานต่อทางการเมือง ทำให้มีความยากลำบากในการสร้างฐานคะแนนเสียง เมื่อไม่มีการเมืองระดับท้องถิ่นมารองรับเช่นเดียวกับตระกูล "ลิมปะพันธ์" หรือ ตระกูล "อังกินันท์" ที่มีเครือข่ายการเมืองของบุคคลในตระกูลในการเมืองทุกระดับ ตั้งแต่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาจังหวัด ประธานสภาจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่คลุมการเมืองในจังหวัดอย่างเหนียวแน่น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า โดยหลักการแล้ว การสร้างฐานการเมืองให้กว้าง โดยให้สมาชิกในครอบครัวที่เป็นเครือญาติพี่น้องกันโดยตรง ลงเล่นการเมืองในระดับท้องถิ่น ทุกระดับ และตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างฐานการเมืองที่มั่นคงและดีที่สุด ทำให้บทบาทการเมืองในระดับชาติเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และการที่สามารถรักษาการเมืองในระดับชาติได้อย่างมั่นคงและเป็นปกติ เอื้อให้การเป็นนักการเมืองระดับท้องถิ่น มั่นคงและมีเกียรติภูมิตามไปด้วย เนื่องจาก

สามารถหางบประมาณมาช่วยพัฒนาท้องถิ่นได้ กรณีของตระกูล "ทองสวัสดิ์" เห็นได้อย่างชัดเจนว่า สามารถอยู่ในวงการเมืองได้อย่างต่อเนื่องมาจากบุคลิกและความศรัทธาที่มีต่อตัวบุคคลคนเดียวเป็นหลัก ไม่มีฐานการเมืองในระดับท้องถิ่นรองรับ ซึ่ง ดร.ธารทอง ทองสวัสดิ์ ทายาททางการเมืองของตระกูลจะสามารถสานต่อการเมืองในระดับที่มั่นคงได้ต่อไปหรือไม่ ในสถานการณ์การเมืองเช่นในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม การศึกษาการสร้างทายาททางการเมืองของตระกูลการเมืองไทย แต่ละตระกูลมักจะละเอียด หรือไม่กล่าวถึงสาเหตุในการเข้าสู่การเมือง เกี่ยวกับเรื่องของการขยายผลประโยชน์ทางธุรกิจ ทั้งผลประโยชน์ในการเมืองระดับท้องถิ่นและผลประโยชน์ในการเมืองระดับชาติ ส่วนใหญ่มักจะอ้างถึงการสานต่ออุดมการณ์ทางการเมืองและการสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนในพื้นที่ ในขณะที่ความเป็นจริง การเข้าสู่การเมืองระดับชาติ และการสร้างเครือข่ายการเมืองในทุกกระดับ ล้วนเชื่อมต่อกับผลประโยชน์ทางธุรกิจต่อตระกูลนั้นในแต่ละพื้นที่ ทั้งด้านอิทธิพล ความเกรงใจ การประมูลงานรับเหมาก่อสร้างที่ตระกูลการเมืองมักจะได้รับ การจัดสรรให้ได้ผลประโยชน์เหล่านั้นมากกว่า ซึ่งการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างทายาททางการเมืองของตระกูลการเมืองไทย ทายาทของแต่ละตระกูลมักจะไม่นำถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับตามมาเนื่องจากการเข้าสู่การเมืองด้วยสาเหตุดังกล่าว

การสร้างทายาททางการเมืองของตระกูลนักการเมืองไทย ได้สะท้อนภาพสังคมไทย การเมืองไทย ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในตระกูล ความมั่นคงต่อเนื่องทางการเมือง และการขยายฐานทางการเมืองล้วนแต่อาศัยเครือข่ายของตระกูลการเมือง ตระกูลการเมืองไทยทั้ง 5 ตระกูลที่นำมาศึกษา มีความเป็นมาและพัฒนาการจนกลายเป็นตระกูลการเมืองที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ความต่อเนื่องในการสานต่อทางการเมือง จากบุคคลในตระกูล ทำให้ตระกูลการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการที่มีบุคคลในตระกูลเข้ามาสู่การเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทำให้เกิดความเชื่อมโยงทางการเมืองที่ต่อเนื่องกัน และเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดความมั่นคงในการสานต่อเป็นตระกูลการเมืองต่อไป

นอกจากตระกูลการเมืองไทย จำนวน 97 ตระกูลที่เคลื่อนไหวทางการเมืองนับตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ.2476 จนถึงปัจจุบันแล้ว ยังมีตระกูลการเมืองอีกจำนวน 75 ตระกูล ที่มีแนวโน้มการสร้างทายาททางการเมืองเพื่อพัฒนาเป็นตระกูลการเมืองในอนาคต หากมีบุคคลในตระกูลสามารถประสบความสำเร็จ ในการเลือกตั้งระดับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

และก้าวไปสู่การเมืองระดับชาติได้สำเร็จ ทั้งนี้ในจำนวน 75 ตระกูล จะมีสมาชิกในตระกูลที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่แล้ว 1 คน และมีสมาชิกของบุคคลในครอบครัวที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับท้องถิ่น และพร้อมจะผลักดันตนเองเข้าสู่ระบบการเมืองในอนาคตหากมีโอกาส ซึ่งแสดงให้เห็นแนวโน้มของตระกูลการเมืองไทยว่า มักจะสร้างทายาททางการเมืองในระดับท้องถิ่นก่อน เพื่อเป็นฐานคะแนนเสียงในพื้นที่ และเป็นการเตรียมพร้อมทางการเมืองก่อนที่จะก้าวขึ้นสู่การเป็นนักการเมืองในระดับชาติ หรือ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์การสร้างทายาททางการเมืองของตระกูลการเมืองไทย ผู้ศึกษาขอเสนอข้อเสนอแนะในการศึกษาวิเคราะห์ถึง แนวโน้มการสร้างทายาททางการเมืองต่อไปในอนาคต ซึ่งจำนวนตระกูลการเมืองจะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาถึงแนวโน้มตระกูลการเมืองไทยในอนาคตว่า จะเพิ่มจำนวนมากขึ้นเพียงใด ในสัดส่วนของภาคใดที่เพิ่มขึ้นมากที่สุด สาเหตุการเชื่อมโยงการสร้างทายาททางการเมืองที่จะเพิ่มจำนวนขึ้นในอนาคต เกิดด้วยสาเหตุใด ความสัมพันธ์ในการสืบทอดทายาททางการเมือง การสานต่อในลักษณะจากบิดามารังบุตร การสืบทอดจากพี่มายังน้อง จากสามีมายังภรรยา การสืบทอดในเครือญาติ จากอามายังหลาน

2. ควรมีการศึกษาถึงสาเหตุในการสร้างทายาททางการเมืองของตระกูลการเมือง ในอนาคตว่า มีสาเหตุจากความต้องการในการสานต่ออุดมการณ์ทางการเมือง หรือ สานต่อสิ่งที่เคยทำมาแล้วยังไม่สำเร็จและบุคคลที่เป็นทายาทต้องการเข้ามาทำงานต่อ หรือ เป็นขยายฐานเสียงทางการเมืองและด้านธุรกิจ เนื่องจากแนวโน้มของทายาททางการเมืองที่เข้ามาสู่วงการเมืองจะเป็นนักธุรกิจเป็นจำนวนมาก และข้ามเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่ามาสานต่ออุดมการณ์ทางการเมือง

3. ควรมีการศึกษาถึงแนวโน้ม วิธีการสานต่อทายาททางการเมืองในอนาคตว่า วิธีที่ตระกูลการเมืองนิยมใช้ในการสานต่อทายาททางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการลงสมัครรับเลือกตั้งคู่กัน ระหว่างบุคคลที่เป็นนักการเมือง กับ บุคคลที่เป็นทายาททางการเมือง เพื่อปูฐานคะแนนเสียง การที่บิดาเลิกเล่นการเมืองและบุตรชายหรือบุตรสาว ลงสมัครรับเลือกตั้งแทน

ตระกูลการเมืองที่บิดาถึงแก่กรรม และบุตรลงสมัครรับเลือกตั้งสานต่อ การที่พี่เล็กสมัครและน้องมาสานต่อ พี่เล็กเล่นการเมืองและให้น้องลงสมัครรับเลือกตั้งแทน สามีถึงแก่กรรมและให้ภรรยาลงสมัครรับเลือกตั้งแทน นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาถึงกระบวนการเข้าสู่การเมืองของตระกูลการเมือง ส่วนใหญ่ว่าจะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลย โดยไม่ผ่านการเมืองในระดับท้องถิ่นมาก่อน หรือ ผ่านการลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เนื่องจากแนวโน้มในอนาคต ตระกูลการเมืองมักจะมีฐานการเมืองในระดับท้องถิ่น เพื่อสร้างอิทธิพลในท้องถิ่น และมีบุคคลในตระกูลที่อยู่ในวงการเมืองระดับท้องถิ่น ที่พร้อมจะผลักดันตนเองเข้าสู่การเมืองระดับชาติ

4. ควรมีการศึกษาถึง กระบวนการตัดสินใจเข้าสู่การเมืองของทายาททางการเมือง ในอนาคตว่า จะเป็นความยินยอมพร้อมใจที่จะเข้าสู่การเมืองของทายาททางการเมือง บิดาสันับสนุนและวางแผน เตรียมพร้อมไว้ให้ พี่ชายวางแผนและสนับสนุนให้น้องชายเข้าสู่การเมือง หรือ ถูกบังคับโดยที่บุคคลที่เป็นทายาททางการเมืองไม่ยินยอมพร้อมใจ เนื่องจากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นไปด้วยความสมัครใจ เนื่องจากมีความสนใจทางการเมือง จากการเห็นประสบการณ์ทางการเมือง และความต้องการเข้ามาสานต่อมีจำนวนมากที่สุด ในขณะที่บางตระกูล ทายาทไม่ยินยอมพร้อมใจ เนื่องจากไม่มีความสนใจทางการเมือง แต่ถูกบังคับให้ต้องสานต่อทายาททางการเมือง และแนวโน้มตระกูลการเมืองไทยจะเป็นเช่นไร

5. ควรมีการศึกษาถึงการสร้างฐานเสียงของตระกูลการเมือง ว่าเป็นการลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดเดียวกัน ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน หรือ ลงสมัครรับเลือกตั้งคนละเขตเลือกตั้ง แต่จังหวัดเดียวกัน หรือเป็นการลงสมัครรับเลือกตั้งคนละจังหวัด เพื่อขยายอิทธิพลทางการเมือง รวมทั้ง ศึกษาถึงกระบวนการสร้างครอบครัวให้เป็นตระกูลการเมืองระดับชาติ คือ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงอย่างเดียว หรือ แนวโน้มการเพิ่มขยายของเครือข่ายทางการเมืองในระดับท้องถิ่น คือ มีทั้งสมาชิกสภาจังหวัด หรือ สมาชิกสภาเทศบาล เพื่อเป็นการขยายเครือข่ายในระดับท้องถิ่น และเป็นฐานคะแนนเสียงในพื้นที่ เนื่องจากแนวโน้มในอนาคต ตระกูลการเมืองจะขยายอิทธิพลมายังการเมืองในระดับท้องถิ่นมากขึ้น

6. ควรมีการศึกษาถึงช่วงระยะเวลาในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ตระกูลการเมืองไทย เคลื่อนไหวในช่วงระยะใดมากที่สุด เนื่องจากที่ผ่านมาตระกูลการเมืองส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นภายหลังจากการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2518 เป็นต้นมา และเคลื่อนไหวในช่วงเวลา 20-30 ปี มากที่สุดและแนวโน้มที่ตระกูลเหล่านี้จะสานต่อทายาททางการเมือง เพื่อสานต่อการเมืองต่อไป

ในอนาคต ทำให้ช่วงระยะเวลาในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของตระกูลการเมืองเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งศึกษาถึงความสัมพันธ์ในการสืบทอดทายาททางการเมืองในอนาคต ว่าจะเป็นการสืบทอดภายในเครือข่ายตระกูลเดียวกันหรือแนวโน้มการถ่ายทอดไปยังตระกูลจะเพิ่มจำนวนขึ้น

7. ควรมีการศึกษาถึงพื้นฐานอาชีพของทายาททางการเมืองก่อนเข้าสู่วงการเมือง เนื่องจากจากการศึกษาพบว่า พื้นฐานอาชีพของทายาททางการเมืองที่เข้ามาสู่วงการเมือง เป็นนักธุรกิจ มีจำนวนมากที่สุด และแนวโน้มทายาททางการเมืองต่อไปในอนาคต การที่นักธุรกิจจะเข้ามาสู่วงการเมืองจะเพิ่มมากขึ้นหรือไม่อย่างไร และศึกษาถึงความมั่นคงในการสานต่อทายาททางการเมือง ว่าตระกูลการเมืองใดจะอยู่ในวงการเมืองอย่างต่อเนื่องต่อไป หรือจะยุติบทบาททางการเมือง เนื่องจากไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง หรือ จะมีตระกูลการเมืองใดที่อยู่ในวงการเมืองระยะหนึ่งแล้วยุติบทบาทไป และทายาทกลับมาสานต่อทางการเมืองใหม่ในอนาคต

8. ควรมีการศึกษาถึงผลประโยชน์ทางธุรกิจที่แต่ละตระกูลการเมืองได้รับเมื่อเข้ามาสู่วงการเมืองในระดับชาติ สาเหตุการสร้างทายาททางการเมือง เพื่อสานต่อหรือขยายฐานทางธุรกิจของครอบครัว ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างทายาททางการเมืองของตระกูลนักการเมืองไทย แต่ละตระกูลมักจะละเลย หรือหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึงผลประโยชน์ที่ตระกูลของตนเอง ได้รับในเชิงธุรกิจ เมื่อเข้ามาสู่วงการเมือง หรือเมื่อสร้างขยายเครือข่ายการเมืองของตระกูลในครอบคลุมทั้งการเมืองในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ และให้ทายาทโดยตรงของตนเองมาสานต่อทางการเมือง ซึ่งผลประโยชน์ที่ได้รับทั้งทางตรงและโดยอ้อมมีอยู่เป็นจำนวนมาก